

Innst. O. nr. 47

(1999-2000)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

Ot.prp. nr. 19 (1999-2000)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Bakgrunnen for lovforslaget og departementets vurdering

Et flertall i regnskapslovutvalget foreslo i NOU 1995:30 om ny regnskapslov at investering i datterselskap som konsolideres skal vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet (NOU 1995:30 s.145-149). Flertallet la til grunn at det ikke er merkostnader forbundet med bruk av egenkapitalmetoden ved vurdering av datterselskap som konsolideres. Flertallet mente at egenkapitalmetoden gir en riktigere periodisering av avkastningen på investering i tilknyttet selskap og datterselskap enn kostmetoden. Et mindretall i utvalget (tre av i alt tretten medlemmer) foreslo at egenkapitalmetoden ble gjort frivillig ved investering i datterselskap som konsolideres (NOU 1995:30 s. 221-222). Mindretallet mente at det er unødvendig å vurdere investering i datterselskap som konsolideres etter egenkapitalmetoden, og at dette ikke er uten ekstrakostnad for den regnskapspliktige.

I høringsrunden gikk Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Norske Registrerte Revisorers Forening, Norske Finansanalytikerers Forening, en gruppe av store industriforetak og Kredittilsynet inn for at både egenkapitalmetoden og kostmetoden burde tillates i selskapsregnskapet ved investering i datterselskap som konsolideres. Den norske Bankforening mente at det bør være obligatorisk å legge til grunn egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.

Departementet foreslo i Ot.prp. nr. 42 (1997-1998) om lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) obligatorisk anvendelse av egenkapitalmetoden ved vurdering i selskapsregnskapet av investering i datterselskap som konsolideres, i samsvar med flertallets forslag i NOU 1995:30. I proposisjonen står det bl.a. om forslaget (s. 140):

«Ved egenkapitalmetoden blir resultatandelen i tilknyttet selskap og datterselskap inntektsført i investors regnskap i samme periode. Denne metoden gir derfor en bedre periodisering av avkastningen på slike investeringer enn de generelle vurderingsreglene (kostmetoden) med inntektsføring av mottatt utbytte. Departementet slutter seg på denne bakgrunn til utvalgets utgangspunkt om at egenkapitalmetoden er et egnet vurderingsprinsipp for investering i datterselskap og tilknyttet selskap. (...)

De av høringsinstansene som har uttalt seg, stiller seg positive til at det åpnes for bruk av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Flere av høringsinstansene går imidlertid mot utvalgets forslag om at egenkapitalmetoden skal være obligatorisk ved investering i konsolidert datterselskap. Departementet kan vanskelig se at en plikt til å benytte egenkapitalmetoden i slike tilfeller vil medføre merkostnader for den regnskapspliktige som bør tillegges avgjørende vekt. Departementet slutter seg etter dette til utvalgets forslag om at investeringer i datterselskap som skal konsolideres skal vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.»

Finanskomiteen sluttet seg i Innst. O. nr. 61 (1997-1998) til departementets forslag.

Finansdepartementet har i høst mottatt kommentarer fra bl.a. NHO om bruk av egenkapitalmetoden ved investeringer i datterselskaper. NHO har gitt uttrykk for at egenkapitalmetoden vil være til dels meget kostnadskreven å praktisere. I brev 22. oktober 1999 presenterte NHO beregninger som antydte samlede kostnader ved innføring av egenkapitalmetoden på 2,5 mrd. kroner første år, og 1,3 mrd. kroner senere år.

NHO anmodet departementet om å gå inn for en lovendring som vil gjøre bruk av egenkapitalmetoden frivillig på datterselskap i konsern. I brev av 28. oktober 1999 viste departementet til at de betraktninger NHO ga uttrykk for når det gjelder "merarbeidet" ved egenkapitalmetoden i forhold til "nytteverdien" ikke er nye. Det ble vist til at disse også var fremme i hø-

ringsrunden. Departementet tok likevel til etterretning at forberedelsene til å benytte egenkapitalmetoden synes å ha kommet kort, både hos enkeltbedrifter og mht. utviklingen av regnskapsstandarder på området. Finansdepartementet la videre til grunn at konsern med et betydelig antall konsernselskaper i en overgangsperiode vil kunne benytte alminnelige vurderingsregler for investeringer i datterselskaper, forutsatt at disse inngår i et underkonsern som etter regnskapsloven § 3-7 er unntatt fra konsernregnskapsplikten. Departementet la til grunn at en slik forståelse av loven i all hovedsak ville ivareta de hensyn NHO hadde vist til. I brev 11. november 1999 til NHO viste departementet til det som tidligere er uttalt om bruk av generelle vurderingsregler for investeringer i datterselskaper som etter regnskapsloven § 3-7 er unntatt fra konsernregnskapsplikten. Departementet la til grunn at det vil være forsvarlig i en overgangsperiode å forstå loven slik at slike datterselskaper kan vurderes etter generelle vurderingsregler og at egenkapitalmetoden benyttes isolert på investeringer i direkte eide datterselskaper.

NHO har i senere korrespondanse gitt uttrykk for at de opprettholder sitt syn på kostnadene forbundet med egenkapitalmetoden, uavhengig av den lovforståelsen departementet la til grunn. Departementet har på sin side vist til at en tilsvarende vurdering som den som må foretas etter egenkapitalmetoden, også vil måtte foretas i forbindelse med utarbeiding av konsernregnskapet. Departementet har på denne bakgrunn gitt uttrykk for at det har vanskelig for å se hvorfor bruk av egenkapitalmetoden i morselskapets regnskap skulle medføre økte kostnader i den størrelsesorden NHO hevder. Som et mulig unntak ble det vist til de tilfeller konsernets operasjonelle struktur avviker fra den legale. Departementet varslet likevel at det ville be ulike regnskapsfaglige miljøer om en nærmere vurdering av de kostnader og eventuelle andre ulemper de regnskapspliktige mener å se ved egenkapitalmetoden.

I brev 18. november 1999 ba departementet Norsk RegnskapsStiftelse om eventuelle merknader til korrespondansen med NHO. Når det gjelder kostnads spørsmålet uttaler Stiftelsen i brev 29. november 1999:

«Det er vært gjort beregninger av hvilke utgifter som påløper ved innføring av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Vi ser at det vil påløpe vesentlige merutgifter, men vi har ikke grunnlag for å uttale oss om de utgiftsanslag som har vært referert.»

Stiftelsen viste samtidig til tidligere brev fra Stiftelsen og Den norske Revisorforening der det gis uttrykk for at anvendelse av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet kan gi «selskapsrettslige og skattemessige konsekvenser som neppe har vært tilstrekkelig vurdert». Stiftelsen konkluderte som følger:

«Vi anbefaler at departementet utsetter ikrafttredelse av plikten til å anvende egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet og tillater bruk av kostmetoden i selskapsregnskap for 1999 og inntil evalueringen av regnskapsloven er gjennomført.»

Departementet har i kontakten med NHO og Norsk RegnskapsStiftelse gitt uttrykk for at det ved første gangs utarbeiding av årsregnskap etter ny regnskapslov, vil måtte oppstå spørsmål som ikke er løst i detalj og som den regnskapspliktige derfor må løse etter eget skjønn. Dette vil gjelde ved alle større lovrevisjoner.

Departementet anser at NHOs innvendinger mot obligatorisk bruk av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet ved vurdering av investering i datterselskap som konsolideres, i hovedsak også var framme da regnskapsloven ble vedtatt. Det ble da lagt til grunn at anvendelse av metoden ikke ville gi vesentlige merkostnader. Departementet mener fortsatt det er stor usikkerhet knyttet til om anvendelse av egenkapitalmetoden kan medføre kostnader i den størrelsesorden NHO hevder.

De selskapsrettslige konsekvenser som er anført av bl.a. Norsk RegnskapsStiftelse knytter seg etter det departementet forstår, i hovedsak til usikkerhet om bestemmelsene om plikt til avsetning til fond for vurderingsforskjeller etter regnskapsloven § 5-17 tredje ledd nr. 4. Fond for vurderingsforskjeller er bundet egenkapital etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 3-3. Regnskapsstiftelsen har ikke konkret angitt hva de anser som usikre skattemessige konsekvenser. Departementet har lagt til grunn at det etter en omfattende lovrevisjon som den som er gjennomført med regnskapsloven, nødvendigvis vil oppstå enkelte spørsmål som bør finne sin avklaring gjennom praksis og utøvelse av skjønn. På den annen side vil departementet gå nærmere inn på de anførsler om selskapsrettslige og skattemessige problemer som Norsk RegnskapsStiftelse har kommet med.

Departementet anser etter en samlet vurdering at det vil være mest hensiktsmessig å utsette ikrafttredelsen av plikten til å anvende egenkapitalmetoden ved regnskapsmessig vurdering av datterselskap som konsolideres, jf. regnskapsloven § 5-17 annet ledd første punktum. Dette innebærer i realiteten at det for regnskapsåret 1999 blir frivillig å anvende egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler (kostmetoden). Departementet vil innhente ulike instansers vurdering av de problemstillinger som er nevnt i proposisjonen her. Det skal søkes avklart om det er grunnlag for endringer eller justeringer i de vedtatte reglene i god tid før avleggelsen av årsregnskapet for 2000.

Departementet foreslår etter dette at investering i datterselskap som konsolideres kan vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler (kostmetoden) for regnskapsår påbegynt i 1999. Se

vedlagte forslag til overgangsbestemmelse i regnskapsloven § 9-3 nytt sjette ledd.

På bakgrunn av de vurderinger NHO og Norsk RegnskapsStiftelse har gitt uttrykk for, legger departementet til grunn at lovforslaget vil medføre økonomiske og administrative lettelser for de regnskapspliktige når det gjelder utarbeidelse av årsregnskapet for 1999.

Finansminister Gudmund Restad har i brev av 18. januar 2000 gjort oppmerksom på en trykkfeil i proposisjonen, jf. vedlegg 1 til denne innstilling.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Erik Dalheim, Ranveig Frøiland, Trond Giske, Berit Brørby Larsen, Tore Nordtun og Hill-Marta Solberg, fra Fremskrittspartiet, Hanne Dyveke Søttar Hagen, Siv Jensen og Per Erik Monsen, fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, fra Kristelig Folkeparti, Randi Karlstrøm, lederen Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfohn, fra Senterpartiet, Jørgen Holte, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, fra Venstre, Terje Johansen, og representanten Steinar Bastesen, viser til at Regjeringen i denne saken fremmer forslag om utsatt ikrafttreden av regnskapsloven § 5-17 annet ledd første punktum slik at det ikke blir plikt, men en adgang, til å bruke egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet for investering i datterselskap. Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag og vil understreke betydningen av at det raskt foretas en vurdering av hvorvidt endringen skal foreslås gjort permanent, fordi det er vesentlig at selskapene, deres regnskapsførere og revisorer, har forutsigbarhet i planleggingen av årsregnskapet for år 2000.

Komiteen konstaterer at Regjeringen i utgangspunktet har avgrenset problemstillingen knyttet til bruk av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet for investering i datterselskap, men konstaterer at problemstillingen også oppstår ved bruk av egenkapitalmetoden for investering i tilknyttet selskap, og bruk av bruttometoden for deltagelse i felles kontrollert virksomhet. Komiteen viser her til brev til finanskomiteen fra Den norske Revisorforening av 11. januar 2000, og deler oppfatningen om at det er behov for å gjøre tilsvarende endringer i § 5-17 første ledd og § 5-18 for å unngå ekstraarbeid som ikke kan forsvares ut fra en kost/nytte-vurdering.

Komiteen konstaterer at Regjeringen i brev av 2. februar 2000 til Fremskrittspartiets stortingsgruppe ikke har noen innvendinger mot at utsatt plikt til å anvende egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet gjø-

res gjeldende både for datterselskaper, tilknyttede selskaper og deltagelse i felles kontrollert virksomhet.

Komiteen vil derfor fremme følgende forslag:

«I lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) skal § 9-3 nytt sjette ledd lyde:

For regnskapsår påbegynt i 1999 kan investering i datterselskap som konsolideres og tilknyttet selskap vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler i selskapsregnskapet. Investering i tilknyttet selskap skal vurderes etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Deltagelse i felles kontrollert virksomhet kan for regnskapsår påbegynt i 1999 vurderes etter bruttometoden, egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler i selskapsregnskapet. Deltagelse i felles kontrollert virksomhet skal vurderes etter bruttometoden eller egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.»

Komiteen har videre merket seg at de fleste land innenfor EØS-området ikke har plikt til bruk av egenkapitalmetoden og bruttometoden i selskapsregnskapet. Etter hva komiteen er kjent med har Danmark innført adgang, men ikke plikt til å bruke egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Komiteen vil derfor be Regjeringen vurdere også dette aspektet i forbindelse med vurderingen av hvorvidt den foreløpig midlertidige utsettelse av ikrafttredelse av deler av regnskapsloven skal gjøres permanent.

Komiteen vil videre vise til brev fra Kredittilsynet av 21. desember 1999 til Finansdepartementet hvor det anbefales at krav til bruk av egenkapitalmetoden opprettholdes for vurdering av investering i datterselskap som konsolideres for banker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper. Komiteen konstaterer at forslaget er sendt på høring til Finansnærings Hovedorganisasjon og andre berørte instanser ved brev av 14. januar 2000, med høringsfrist 7. februar 2000. Komiteen kan ikke se hvorfor finansinstitusjoner ikke skal omfattes av den endring som er foreslått i regnskapsloven gjennom denne proposisjonen. For det første er de faglige begrunnelser for utsatt ikrafttredelse av egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet de samme som for andre selskaper, med andre ord er byrden ved plikt til å anvende egenkapitalmetoden like stor for finansinstitusjoner som for andre selskap. Videre viser komiteen til Ot.prp. nr. 42 (1997-1998) hvor departementet i punkt 3.5.4 uttaler at:

«regnskapslovgivningens hovedregler prinsipielt må gjelde likt for alle regnskapspliktige, med mindre særskilte hensyn tilsier konkrete unntak.»

Komiteen kan ikke se noen særlige hensyn som tilsier at disse foretak nå skal behandles strengere enn det som her foreslås. Komiteen vil også vise til det tidspunkt forslaget fremmes på. De angjeldende insti-

tusjoner er nå kommet langt i utarbeidelse av årsregnskapet for 1999. Høringsfrist 7. februar 2000 tilsier at departementets beslutning ikke kan forventes før siste halvdel av februar. Etter komiteens vurdering er det ikke mulig for de regnskapspliktige å skulle forholde seg til nye plikter på det tidspunkt. Inntil høringsbrevet av 14. januar 2000 forelå, måtte institusjonene ha kunnet forholde seg til forslaget i denne proposisjon om utsatt ikrafttredelse. Komiteen mener derfor at Kredittilsynets forslag bør avvises og at alle regnskapspliktige gis samme valgadgang for 1999.

Komiteen viser til finansministerens svar 10. februar 2000 på henvendelse 8. februar 2000 fra representanten Terje Johansen. Brevene følger som vedlegg 2 og 3 til denne innstillingen.

Av finansministerens brev fremgår at han etter en foreløpig vurdering legger opp til at unntak i regnskapsloven fra plikt til å anvende egenkapitalmetoden også skal gjelde for finansinstitusjoner, men at han tar forbehold om en nærmere vurdering av om egenkapitalmetoden likevel bør være obligatorisk for livsforsikringselskaper. Komiteen forutsetter at Stortinget orienteres om finansministerens vurdering.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til det som står foran og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) skal § 9-3 nytt sjettede ledd lyde:

For regnskapsår påbegynt i 1999 kan investering i datterselskap som konsolideres og tilknyttet selskap vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler i selskapsregnskapet. Investering i tilknyttet selskap skal vurderes etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Deltagelse i felles kontrollert virksomhet kan for regnskapsår påbegynt i 1999 vurderes etter bruttometoden, egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler i selskapsregnskapet. Deltagelse i felles kontrollert virksomhet skal vurderes etter bruttometoden eller egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.

Nåværende sjettede og syvende ledd blir nye syvende og åttende ledd.

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i finanskomiteen, den 15. februar 2000

Lars Gunnar Lie
leder

Siv Jensen
ordfører og sekretær

Vedlegg 1**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 18. januar 2000****Ot.prp. nr. 19 (1999-2000) - trykkfeil**

I Ot.prp. nr. 19 (1999-2000) om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) er det en trykkfeil i kap. 3 s. 2 annen spalte i setningen som lyder:

«Finansdepartementet la videre til grunn at konsern med et betydelig antall konsernselskaper i en

overgangsperiode vil kunne benytte alminnelige vurderingsregler for investeringer i datterselskaper, forutsatt at disse inngår i et underkonsern som etter regnskapsloven § -7 er unntatt fra konsernregnskapsplikten.»

Henvisningen til «regnskapsloven § -7» skal være til regnskapsloven § 3-7.

Vedlegg 2**Brev av 8. februar fra stortingsrepresentant Terje Johansen 2000 til finansminister Gudmund Restad****Ot.prp. nr. 19 (1999-2000) om endringer i regnskapsloven**

I ovennevnte proposisjon foreslår Regjeringen at investering i datterselskap som konsolideres kan vur-

deres etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler i selskapsregnskapet for 1999. Jeg ber med dette bekreftet at forslaget også omfatter regnskapsføring i finansinstitusjoner.

Vedlegg 3**Brev av 10. februar 2000 fra finansminister Gudmund Restad til stortingsrepresentant Terje Johansen****Ot.prp. nr. 19 (1999-2000) om endringer i regnskapsloven - regnskapsføring i finansinstitusjoner**

Jeg viser til Deres brev 8. februar 2000 der De ber bekreftet at forslaget i Ot.prp. nr. 19 (1999-2000) om utsatt ikrafttredelse av plikt til å anvende egenkapitalmetoden også omfatter regnskapsføring i finansinstitusjoner.

Forslaget i Ot.prp. nr. 19 (1999-2000) om utsatt ikrafttredelse av plikt til å anvende egenkapitalmetoden omfatter alle regnskapspliktige som etter regnskapsloven § 5-17 annet ledd har plikt til å anvende egenkapitalmetoden. Regjeringen har ikke foreslått noe unntak for finansinstitusjoner i loven.

Finansdepartementet sendte 14. januar 2000 på høring et forslag til forskriftsendring fra Kredittilsynet ved brev 21. desember 1999 til Finansdepartementet om at krav til bruk av egenkapitalmetoden opprettholdes for vurdering av investering i datterselskap som konsolideres for banker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper. Etter regnskapsloven § 9-1 tredje ledd kan departementet for finansinstitusjoner og enkelte andre regnskapspliktige gi forskrift som ut-

fyller eller fraviker regnskapsloven kapittel 3 til 7. I medhold av denne bestemmelsen kan det bl.a. fastsettes særskilte vurderingsregler for finansinstitusjoner, jf. regnskapsloven kapittel 5. Kredittilsynet har i brevet 21. desember 1999 opplyst at de ser et sterkt behov for fortsatt å stille krav til bruk av egenkapitalmetoden for banker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper på bakgrunn av at valg av ulike regnskapsprinsipper generelt sett synes å medføre betydelige forskjeller i regnskapstallene. Kredittilsynet legger vekt på at regnskapene blant annet blir benyttet som grunnlag for kvartalsvise analyser av balanseutvikling, og at valgfrihet vil vanskeliggjøre disse analysene. Kredittilsynet legger videre vekt på at spesielle hensyn innen livsforsikring tilsier at egenkapitalmetoden bør gjøres pliktig for livsforsikringsselskaper. Det siktes her til at årsresultatet i livsforsikringsselskaper danner grunnlag for tildeling av overskudd til forsikringskundene.

Ved høringsfristens utløp 7. februar, har Finansdepartementet mottatt merknader fra Finansnæringens Hovedorganisasjon, Storebrand, Den norske Revisorforening, Norsk RegnskapsStiftelse og Norges

Bank. Norges Bank støtter forslaget, de øvrige instansene går mot. Jeg legger vekt på de innvendinger som har kommet mot Kredittilsynets forslag, og legger etter en foreløpig vurdering opp til at unntak i regnskapsloven fra plikt til å anvende egenkapitalmetoden også skal gjelde for finansinstitusjoner. Jeg tar her forbehold om en nærmere vurdering av om egenkapital-

metoden likevel bør være obligatorisk for livsforsikringsselskaper ut fra hensynet til tildelingen til kundene, som er omtalt ovenfor. Finansdepartementet vil bl.a. konsultere Kredittilsynet før det tar stilling til dette.